

Van de redactie

'Niet te geloven, Rutte is single, én happy', aldus de kop boven een artikel in het Algemeen Dagblad (AD) van 6 september jongstleden over de uitzending van *Zomergasten* waarin de premier te gast was.*) De inleiding in het AD vermeldt: 'En wéér ging het er na *Zomergasten* over: dat Rutte nog altijd geen liefde heeft. Dus heeft de premier gelijk? Is single zijn 'het laatste taboe'?' Uiteraard wordt een hoogleraar commentaar gevraagd en mag Pearl Dykstra van de Erasmus Universiteit uitleggen dat de 'single-status wat sociaal ongemak geeft' omdat veel mensen niet weten wat ze ermee aan moeten. Een alleenstaande vrouw die op het eind aan het woord komt constateert dat Rutte veel vrienden heeft en veel hobby's, met andere woorden: hoezo 'alleen'staand? Een andere geïnterviewde slaat de spijker op zijn kop: 'Mensen lijken het nu nog haast niet te geloven: deze man is single én happy. Maar ik denk, hoe vaker hij [Rutte] het met een grote lach uitdraagt, hoe vaker mensen zullen denken: goh, het zou zo maar eens wáár kunnen zijn.' Zo'n gulle lach wensen wij alle alleenstaanden toe. In haar bijdrage aan deze I&S legt Lenie de Zwaan onder de titel *Alleenstaanden op weg naar een eigen herkenbare burgerlijke staat* de wortels bloot van de problemen waarmee ook Rutte als alleenstaande wordt geconfronteerd. Had u zich ook zo verheugd op een Troonrede waarin volgens de regering zou worden aangekondigd dat iedereen er volgend jaar op vooruit gaat? Als u een oudere bent met een mooi aanvullend pensioen kwam u echter van een koude kermis thuis. Dat dit niet aan uw gehoor ligt, maar aan het soort strafhokje waarin u bent beland, kunt u lezen in het artikel: *Ouderen met een aanvullend pensioen de nieuwe melkkoe van de samenleving*. Hoe staat het met uw verkiezingskoorts? Bij de Tweede Kamerleden sloeg deze duidelijk toe toen het in de Algemene Beschouwingen ging over de zorgverzekering en

Inhoud

Van de redactie

Alleenstaanden op weg naar een eigen herkenbare burgerlijke staat

Verkiezingskoorts en zorgverzekering

Home alone

Ouderen met een aanvullend pensioen de nieuwe melkkoe van de samenleving

Column: Alleenstaanden in het verre verleden

Koken in je eentje

Diversen

het eigen risico. Enkele dagen later steeg die koorts zelfs aanzienlijk toen bleek dat de premie zorgverzekering aanzienlijk hoger dreigt uit te pakken dan de minister had gesuggereerd. Hierover kunt u in de bijdrage *Verkiezingskoorts en zorgverzekering* een kort commentaar lezen.

Na alle politieke verhalen is verder een groot deel van deze I&S verrassend praktisch. Zo is er een bijdrage onder de titel *Home alone* met tips hoe je als alleenstaande kosten kunt besparen door slim te delen met anderen en is er een artikel over *Koken in je eentje* dat eindigt met een smakelijk recept. Hoe de Hema nog steeds niet in de gaten heeft dat er in Nederland ook alleenstaanden bestaan, leest u in *Hema aan de schandpaal*.

Voor alle mensen die nog steeds denken dat alleenstaanden per definitie eenzaam zijn: kijk in de rubriek *Een paar cijfers*. In 2013 waren we met 2,8 miljoen alleenwonenden en volgens de prognoses groeit dit aantal door tot zeker 3,8 miljoen. Inderdaad ja, alleenstaanden hebben de toekomst, maar hebben alleenstaanden ook 'een verleden'? Daarover gaat dit keer de bekende *column* van Mirjam Hommes. Kortom, voor elk wat wils in dit nummer. En wilt u reageren of heeft u suggesties voor I&S of CISA? Mail naar cisa@cisasite.nl. Veel leesplezier!

Kees van der Leer

*) Zie ook de Facebook-pagina van CISA.

Alleenstaanden op weg naar een eigen herkenbare burgerlijke staat

Persoonsrecht als kern van gelijk burgerschap

Door Lenie de Zwaan

In het vorige nummer van *I&S* hebben wij aandacht besteed aan de positie van alleenstaanden in het recht. Daarin behandelden wij het belang van een eigen, duidelijk herkenbare burgerlijke staat van singles in het 'familierecht'. Dat is onvermijdelijk om tegemoet te komen aan het zogeheten gelijk burgerschap met gelijkwaardige rechten voor iedere burger, ongeacht de keuze die mensen maken voor duurzame, persoonlijke bindingen. In de Grondwet en in het Burgerlijk Wetboek is de rechtspositie van huwelijkse relaties, geregistreerd partnerschap en duurzaam samenwonenden vastgelegd. De grote afwezigen daarin zijn de singles met hun dierbaren, éénderde van de volwassen bevolking!

Ook zij willen wettelijke en maatschappelijke erkenning van hun 'familie', zoals goede vrienden. Erkenning als maatschappelijk en juridisch *relevant verschijnsel* is belangrijk als anker voor een in concrete maatregelen vervatte rechtspositie. Daarvoor is *herkenbaarheid* en maatschappelijke *zichtbaarheid* een eerste vereiste. Een duidelijke identiteit – eigenheid – is daarvoor de eerste voorwaarde. **Identiteit** verwijst naar iemands zelfbewustzijn als persoon, maar ook naar herkenbaarheid en persoonlijke betekenisgeving in onderlinge menselijke relaties. Dat wil zeggen: te weten van betekenis te zijn voor de ander. De filosoof Emmanuel Levinas drukte dit in zijn boek *Het menselijk gelaat* (Ambo, zesde druk 1984). veelzeggend uit in de zegswijze '*het gelaat: Gij die mij aanziet*'. Dat wil dus zeggen dat iemand niet alleen kijkt naar de ander, maar die ander ook als medemens ervaart, 'ziet'.

In beginsel heeft ieder mens behoefte aan sociaal-intieme persoonlijke relaties. Singles vormen daarop geen uitzondering. Het gaat om de kenmerken waaraan persoonlijke relaties voldoen, niet om een bepaalde door de overheid 'goedgekeurde' vorm; in algemene zin samen te vatten in: [ervaren] 'nabijheid', in vertrouwdheid, herkenbaarheid, intimiteit, betrokkenheid, terwijl ze ook voorzien in een emotioneel vangnet. Zo leven ook singles binnen een nabije kring van persoonlijke relaties van familie en vrienden. Dat is niet alleen voorbehouden aan mensen in een huwelijk of geregistreerd partnerschap, maar ook te vinden in een vriendschap. Daarom behoren ook singles als vanzelfsprekend een plek te hebben in de Grondwet en in het Personen- en Familierecht van het Burgerlijk Wetboek. In beide boeken ligt thans alleen de rechtspositie van huwelijkse relaties, geregistreerd partnerschap en duurzaam samenwonen verankerd. Dit lijkt te berusten op de gedachte dat het alleen aan de via een huwelijkse verbintenis samenlevende stellen gegeven is, de juiste gevoelsmatige, liefdevolle verbintenis aan te gaan. Maar dit eenzijdig juridische familierecht sluit een groot deel van onze bevolking uit.

Deze stellen zijn geclassificeerd voor de 'gouden duo-orde', gesymboliseerd door de trouwring van *edelmetaal*. Aldus bestaat er naast het ereteken 'Orde van Oranje Nassau' de 'Ordo Familias'. Feitelijk is hier sprake van een moreel oordeel. Moraal verwijst echter naar invoelingsvermogen ten aanzien van anderen en naar wat goed is en wat slecht. Op veel terreinen van sociaal en moreel gedrag hanteren mensen voor hun oordeel interne standaarden. De diepere betekenis van moraal en de persoonlijke betekenis daarvan voor anderen wordt geacht te voldoen aan de kwalificatie van rechtvaardigheid, eerlijkheid, solidariteit, of andere dimensie van moraal. Daarbij dringt zich de gedachte op aan een *pluriform persoonsrecht*, waarbij recht wordt gedaan aan de ver-

scheidenheid aan persoonlijke relaties, en waarbij voor eenieder het recht op *gelijk burgerschap* geldt. In ons rechtssysteem is feitelijk sprake van een *morele nalatigheid* doordat alleenstaanden als benoemde rechtsgrond worden uitgesloten van de erkenning van nabije, duurzame sociale bindingen. Het behoeft nauwelijks betoog, dat ook singles er dergelijke bindingen op nahouden en dat dientengevolge *persoonsrecht* als een fundamenteel *mensenrecht* behoort te gelden. Dat houdt in: daadwerkelijk billijke, rechtsgelijke wetgeving en zodanige maatregelen voor iedere burger, dat eenieder onder gelijke voorwaarden zijn sociale leven kan invullen. Daarvoor zijn wetten en daarop gebaseerde maatregelen nodig, waarbij ook het singledom als uitdrukkelijk benoemde rechtsgrond met daarbij de persoonlijke en sociale situatie een plaats heeft.

Twee wetboeken – de Grondwet en het Burgerlijk Wetboek – vormen de basis voor het burgerlijk recht. In beide wetboeken zoekt men echter tevergeefs naar 'alleenstaand' als rechtspersoon. Dat heeft ingrijpende gevolgen voor hen en hun dierbaren, zoals bij duurzame, hechte vriendschappen, maar ook voor familiebetrekkingen, waarbij onder meer inzake nalatenschappen een neef of nicht die bijvoorbeeld een oom op zijn ziekbed en sterfbed liefdevol heeft verzorgd, door de staat niet op waarde wordt geschat. Alsof het een willekeurige voorbijganger betreft, moet die een fors bedrag van diens nalatenschap aan de fiscus offeren. Niet de [spontane] onderlinge betrokkenheid voor naasten is voor de overheid van belang, maar een bij wet kunstmatige constructie in de vorm van een soort ouderwets huwelijks- en familiemodel, waarbij aanverwanten – evenmin door een bloedband met elkaar verbonden – via de huwelijkse relatie zelfs hoger op de familieladder staan dan bloedverwanten, zoals broer of zus, of dierbare oom of tante met altijd een luisterend oor voor levensvragen of zorgen van een neef of nicht.

Het uitgangspunt wordt de Sociale
Familie, steunend op het persoonsrecht.
Ieder heeft het recht zijn eigen duurzame
sociale persoonlijke bindingen te vormen.
Die zijn niet louter gebaseerd op
bloed- en aanverwantschap, maar op
sociale verwantschap.

Erkenning van het vriendschapsverband is een mensenrecht

De wet behoort evenwel als uitdrukking van *gelijkwaardig burgerlijk recht* voor eenieder te gelden. Dat kan door het eenzijdige Familierecht te vervangen door *Persoonsrecht*. Singles moeten eveneens als een **zelfstandige rechtsgrond** in beide wetten worden opgenomen, zodat zij daarmee een volwaardige wettelijke status verkrijgen. Daarmee kan recht worden gedaan aan de democratische normen van de rechtsstaat, die wordt gekenmerkt door gelijke burgerrechten, ongeacht maatschappelijke en sociale status of positie.

Dat is mogelijk door niet langer uit te gaan van de vorm, het eenzijdig georiënteerde [traditionele] familierecht, maar door een *persoonsgebonden* verwantschapsmodel als uitgangspunt te nemen, het *persoonsrecht*. Dat zal, in tegenstelling tot het huidige vormgebonden model, meer recht doen aan de werkelijke situatie. Mensen maken in beginsel persoonlijke afwegingen bij hun keuze van een levensgezel(in), van een goede vriend(in) of bij het opbouwen van een vriendenkring.

Het Persoonsrecht

Naast het huwelijksrecht en [geregistreerd] partnerschap verdient derhalve het vriendschapsrecht in de vorm van *persoonsrecht* een wettelijke status. Daarom moet de overheid vriendschapsverbanden als nabije verwantschap beschouwen en als emotioneel vangnet en kaders voor onderlinge steun en zorgverlening wettelijk erkennen. In grondrechtbepalingen moet niet het gezin, maar het individu met zijn of haar sociale verbanden als kleinste sociale eenheid worden erkend. Alleen dán krijgen alle burgers gelijke mogelijkheden hun sociale verbanden en ondersteunende netwerken op te bouwen en te onderhouden.

Het uitgangspunt wordt de *Sociale Familie*, steunend op het *persoonsrecht*. Ieder heeft het recht zijn eigen duurzame sociale persoonlijke bindingen te vormen. Die zijn niet louter gebaseerd op bloed- en aanverwantschap, maar eveneens op sociale verwantschap. Daarnaast blijft het huwelijk, als één van de vormen van sociale verwantschap, bestaan. Van een sociale familie kunnen ook bloed- en aanverwanten deel uitmaken. Sociale verwantschap omvat het kleine, intieme vriendschapsverband en het grotere, ondersteunende vriendennetwerk. We moeten dan ook niet langer spreken van familierecht, maar van *persoonsrecht*, waaronder alle sociale bindingen kunnen vallen. Het begrip gezin blijft gebruikt voor ouder(s) met kinderen.

De *Sociale Familie* biedt bij uitstek het passende kader. Het door CISA ontworpen model schetst een sociale

gemeenschap waarin, zoals gezegd, elk individu met zijn sociale bindingen een plaats kan vinden.

Daarom moet de in de **Grondwet** en in het **Burgerlijk Wetboek** opgenomen verwantschapsstructuur van gezin en familie worden uitgebreid met de sociale familie of liever, de vorm krijgen van *persoonsrecht*. Dat is een voorwaarde voor een gelijkwaardige deelname van alle burgers aan het maatschappelijke en sociale leven. De *Wet* moet de uitdrukking zijn van burgerlijke gelijkwaardigheid en er in voorzien dat mensen gelijke kansen en mogelijkheden hebben om duurzame sociale relaties te onderhouden. Dat wil zeggen, dat de wetgever elke leefvorm een gelijke wettelijke bescherming hoort te bieden. Daarvoor sluit het model van de *Sociale Familie* aan bij de huidige realiteit.

Aanpassing van wetgeving

Hieronder geef ik de belangrijkste noodzakelijke maatregelen weer, waaronder volledigheidshalve ook de reeds eerder genoemde [wettelijke] maatregelen.

Belastingheffing

Bij de komende *belastingherziening* moet de verhouding in belastingdruk tussen de verschillende leefvormen, alleenstaanden en tweeverdieners, rechtvaardiger worden verdeeld. Daartoe moet de – zogeheten – vroegere **alleenstaandetoeslag** op de algemene belastingvrije voet worden hersteld om de balans in belastingdruk te herstellen. Dit dient als compensatie voor de voordelen die partners hebben doordat zij inkomsten en uitgaven fiscaal aan elkaar kunnen toeschuiven (hetgeen ruim 400 euro per maand kan schelen), vaste lasten kunnen delen en de beroepsarbeid onderling zo gunstig mogelijk kunnen aanpassen. Dat zijn mogelijkheden die alleenstaanden missen.

Erf- en schenkingsrecht

In de *erfbelasting [successierecht]* dienen naasten van alleenstaanden gelijk behandeld te worden aan naasten bij huwelijkse relaties. Alleenstaanden moeten in een testament maximaal drie nabestaanden kunnen aanwijzen die voor de '**partner-vrijstelling**' [van thans ruim 636.180 euro versus 2.122 euro] in aanmerking komen, zoals eerder door D66 bepleit. Daarnaast moeten broers en zussen, neven en nichten wederom worden ingedeeld in het (**bloed**)**verwantschapstarief**, zoals dat voorheen het geval was. Nu schuift de overheid in dit zogeheten vermogensrecht de nauwe verwant van de single als vreemdeling terzijde, en eist zo een onevenredig deel van zijn of haar schenking dan wel nalatenschap op. Naast de hoge voetvrijstelling voor partners reikt het onevenredige

offer nog verder, namelijk tot in de tarieven. Terwijl een nabestaande partner 10 procent en maximaal 20 procent belasting betaalt, offert een nabestaande vriend of familielid van een alleenstaande respectievelijk 30 tot 40 procent. **Op termijn** moeten in de praktijk voor iedereen gelijke tarieven gelden, die uitsluitend zijn gebaseerd op de omvang van het desbetreffende vermogen.

Verzekering ziektekosten/basisverzekering

Voor de zorgverzekering [basisverzekering] moet, naast een nominale premie [vast bedrag] van gemiddeld zo'n **100 euro** per maand, een *inkomensafhankelijke bijdrage* worden betaald over het inkomen tot maximaal 52.763 euro per jaar. Die bijdrage kan oplopen **tot 2.902 euro**. Samen komt dat op maximaal ruim 341 euro per maand. De ver doorgesloten inkomensafhankelijke bijdrage is te wijten aan de gratis meeverzekering van kinderen, ongeacht het aantal per gezin en de inkomenspositie van de ouders. Daardoor bestaat er door deze zelfgekozen en onbeperkt aangegane risico's geen enkele relatie meer tussen de hoogte van de premie en de rechten. Die gratis meeverzekering behoort te worden beperkt tot maximaal twee kinderen. Daarbij kan ook rekening worden gehouden met de financiële positie van de ouders. Er worden immers reeds de nodige kindertoelagen verstrekt.

Solidariteit is goed, maar moet wel rechtvaardiging vinden in de situatie. Dat vereist een evenredige verdeling van de premiedruk.

Wet langdurige zorg (voorheen: Algemene wet bijzondere ziektekosten [AWBZ])

Alleenstaanden blijken bij *Langdurige Verpleging* in een AWBZ-verzorgingsinstelling, ondanks een fikse verzekeringspremie van jaarlijks 9,65 procent van het inkomen, veelal niet of slechts beperkt verzekerd te zijn. Bij kortdurende opname in de instelling is, afhankelijk van het inkomen, sprake van respectievelijk een *lage eigen bijdrage* van minimaal **159,80 euro** en maximaal **838,60 euro**. Daarna loopt dit bij langdurige opname **voor alleenstaanden** op tot **maximaal ruim 2.301 euro** per maand (*de hoge bijdrage*). Dat is het bedrag van de totale verplegingskosten, een tweede rekening die via premies reeds is voldaan. Daar bovenop wordt bij de lage bijdrage voor de **alleenstaande bezitter** van een vermogen nog eens 8 procent daarvan boven de vrijstelling in box 3 bij het bijdrageplichtig inkomen opgeteld. Iemand met een thuiswonende **partner** betaalt, ongeacht het (gezamenlijk) inkomen, de lage bijdrage. Wel zijn er allerlei uitzonderingsmogelijkheden via de formule 'door de bomen ziet men het bos niet meer'.

Ook bij deze wet wordt gedaan alsof alleenstaanden geen 'familie' hebben met wie zij contact willen onderhouden en waarvoor zij over de financiële middelen moeten kunnen beschikken. Bovendien kan de rekening via de inkomensafhankelijke bijdrage, zoals ook eerder aangegeven, juridisch niet door de beugel en is dat waarschijnlijk niet houdbaar. Het gaat om een verzekering, waarvoor jaarlijks een hoge premie is betaald. Iedereen, ook de alleenstaande, behoort voor dezelfde dienst onafhankelijk van (samen)leefvorm een gelijke bijdrage te betalen.

Algemeen persoonsrecht

We moeten van *familierecht* naar een rechtsbegrip dat van toepassing is op alle burgers, ongeacht [burgerlijke] status: het 'algemeen persoonsrecht'. Daarbij geldt het individu, ook de single als persoon én als institutie, als onderwerp [subject] van het burgerlijk recht. Voor de Grondwet betekent dit, dat aan de thans genoemde gronden [eventueel als overgangsmaatregel, tot een en ander nader is uitgekristalliseerd] *alleenstaand* wordt toegevoegd. Op termijn wordt het benoemen van specifieke gronden afgeschaft en vervangen door een algemeen geldend *persoonsrecht*.

Een algemeen persoonsrecht komt tegemoet aan de keuzevrijheid voor alle nabije sociale bindingen. Democratie behoort zich namelijk ook uit te strekken tot de vrije keuze van leefvorm, zonder bevoordeling van de ene keuze [de huwelijkse leefvorm] ten koste van de andere [single leefvorm]. Het begrip burgerlijke staat in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek heeft betrekking op iemands juridische status als persoon. Daaraan zijn rechtsgevolgen verbonden.

Ten behoeve van overeenstemming tussen de Grondwet en de Boeken 1 en 4 van het Burgerlijk Wetboek dient het BW in dit opzicht te worden aangepast.

Arbeidsrecht

In het **arbeidsrecht** heeft minister Asscher van Sociale Zaken reeds een wettelijke regeling getroffen die ook alleenstaande werknemers het recht geeft op jaarlijks tien dagen zorgverlof voor de verzorging bij ziekte van een naaste of goede buur. Alleenstaanden wordt aangeraden

op te letten of de werkgever aan deze verplichting voldoet en deze zo nodig op deze wettelijke plicht te wijzen.

Bezoekrecht

Bij ziekte en overlijden wordt het als vanzelfsprekend beschouwd dat de naaste [traditionele] familie het voorkeursrecht bezit bij **bezoek en stervensbegeleiding**. Ook in deze gevallen moet(en) een of twee nabije vriend(en) als naaste familie worden beschouwd, tenzij anders is afgesproken. Het zou daarom vast gebruik moeten worden dat arts, verzorgenden, ziekenhuis of andere zorginstelling, in voorkomende gevallen ook die vrienden informeert of door die vrienden worden geïnformeerd.

Publieke sfeer

Alleenstaanden verrichten naast hun beroepsarbeid zorgtaken voor dierbaren (ouders, broers/zussen, vrienden, burens, kennissen). Zij kunnen die taken niet met een huisgenoot/partner delen, of vanwege hun eenverdienschap veelal niet in deeltijd werken. Maatregelen in de sfeer van arbeids- en publieke voorzieningen kunnen bevorderen, dat alleenstaanden op een bevredigende wijze arbeid en zorg kunnen combineren.

Verkiezingskoorts en zorgverzekering

Door Kees van der Leer

Slaat bij u de verkiezingskoorts ook al toe? De Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer leken er een duidelijk startschot voor te geven. De zorg en het eigen risico vormden een geliefd onderwerp. Diverse vooral linkse partijen betoogden om het hardst dat het eigen risico veel te hoog is opgelopen. Vreemd eigenlijk dat geen van deze partijen op het idee komt dat het eigen risico gemiddeld flink zou kunnen dalen door voor kraamzorg en voor ziektekosten van kinderen simpelweg ook een eigen risico in te voeren. Dat is wel zo eerlijk, temeer daar bijvoorbeeld zwangerschap veelal een eigen keuze is.

De laatste tijd komen er ook steeds meer protesten tegen het zogenaamd 'gratis' meeverzekeren van kinderen. Zo pleit Wim Everwijn in het Algemeen Dagblad van 23 september jongstleden voor een 'terugbrengen van de solidariteit in de zorgverzekering' door ouders ook een zorgpremie voor hun kinderen te laten betalen. Die kinderen lopen immers ook risico op ziekte en er is geen enkele steekhoudende reden om daarvoor geen premie te betalen. Zo'n premie levert volgens het AD 5,5 miljard op,

waarmee voor iedereen de ziektekostenpremie en/of het eigen risico omlaag kan. Enkele dagen na de Algemene Beschouwingen liep de verkiezingskoorts bij de Kamerleden hoog op toen bleek dat de premie zorgverzekering aanzienlijk hoger dreigt uit te pakken dan de minister had gesuggereerd. Er is zelfs sprake van een premieverhoging van 10%. D66-leider Pechtold kwam evenals diverse andere politieke woordvoerders direct met een kritisch commentaar, waarin hij erop wees dat 'kwetsbare groepen' hiervan het slachtoffer dreigen te worden. Blijkbaar is het tot politiek nog niet doorgedrongen dat de zogenaamde kwetsbare groepen via de zorgtoeslag vrijwel volledig worden gecompenseerd voor een hogere zorgpremie. Het zijn vooral de mensen die niet worden gecompenseerd die deze extra lasten weer volledig mogen dragen, maar daarover heb ik nog geen politicus gehoord. Of gaan we het uiteindelijk nog meemaken dat mensen die met noeste arbeid een redelijk pensioen hebben opgebouwd, dankzij het huidige zorgkostensysteem in het vervolg ook tot de kwetsbare groepen gerekend moeten worden?

Home alone

Zo luidt de titel van een groot artikel over singles in het lentenummer 2016 van het tijdschrift Radar+. Met toestemming van de redactie hebben wij een aantal gedeeltes daaruit overgenomen.

Tips

Bespaar door te delen

Samenwoners besparen kosten door te delen. Wie zegt dat je dat als single niet zou kunnen? We leven in het tijdperk van de deeleconomie, dus de voorzieningen liggen voor het oprapen. Een boor kopen voor dat gaatje in de muur? Nergens voor nodig: via peerby.com leen je spullen van mensen uit de buurt.

Via snappcar.nl, mywheels.nl of autodelen.nl deel je een auto. En via bijvoorbeeld single2travel.nl deel je een vakantie (ja, een ander woord voor een singlesreis). Op Facebook wemelt het van de singlespagina's, kijk eens wat er in jouw buurt beschikbaar is. Er zijn singlespagina's voor veganisten, huisdierliefhebbers, met of zonder kinderen, jong of oud, op zoek of niet.

[Noot van de I&S-redactie: En vergeet ook niet de Facebookpagina van de Single Issue Partij, waarover we het al vaker hebben gehad!]

Geld- en vriendenbuffer

Baan kwijt? Niks partner die een tijdje de hele huur betaalt. Ziek? Niks automatische kopjes thee en biscuitjes. Ben je alleen, dan moet je een hoop zelf regelen. Zorg daarom dat je een flinke financiële buffer hebt. Een sociale buffer: investeren in een netwerk van vrienden, collega's, kennissen en familie is noodzakelijk. Dat doe je door ook te géven. Helpen met de tuin omspitten of een weekend op je nichtje passen als vader en moeder - geradbraakt van het combineren van ouderschap en werk - een weekendje moeten opladen in een wellness-oord om ervoor te zorgen dat ze zelf niet ook zullen moeten aansluiten bij het legioen van singles. Je krijgt er eeuwige credits voor, en natuurlijk een gezellig weekend.

Klaar met invriezen

Eenpersoonsmaaltijden? In verhouding zijn ze peperduur. Ga je voor gemak, dan is dat geen bezwaar. Maar ga je voor besparen, dan kook je grote porties en vriest ze in eenpersoonsparties in, die je later in de magnetron gooit. Ben je helemaal klaar met dat invriezen? Kijk dan op sameneten.nl of eetumee.nl of eetclub.nl voor kookliefhebbers en hongerigen in de buurt.

Tafel voor één

De website alleeneten.nl adviseert waar je in je eentje kunt gaan eten. Zonder raar aangekeken te worden, zonder chagrijnige ober omdat je een tweepersoonstafeltje in je eentje bezet houdt. Toch liever tafelgenoten? Google dan op plaatsnaam en de term 'aanschuiftafel'. Er zijn massa's restaurants waar gasten (alleen of meerpersoons) met z'n

allen aan een grote tafel plaatsnemen.

[Noot van de I&S-redactie: Weet u het nog? Restaurant Hap-Hmm in Amsterdam, de single-vriendelijkste organisatie van het jaar 2013!]

Kom voor jezelf op

Stel, je bent single in een vriendengroep met voornamelijk stellen. Dan is er iemand jarig en doneert ieder stel, en jij ook, € 20 voor een gezamenlijk cadeau. Ho! Stop! Een bijdrage van een tientje voor de singles volstaat. Met z'n allen uit eten of bowlen? Jij bent met een volwassene minder, geef dat aan als de rekening gedeeld wordt door het aantal gezinnen of stellen.

Een huis voor jou alleen

Gezien het groeiend aantal singles zou je denken dat Nederland volgebouwd wordt met leuke, praktische en betaalbare eenpersoonswoningen. Niks is minder waar. De huizenmarkt en de huizen in aanbouw bestaan voornamelijk uit gezinswoningen. Die paar initiatieven voor kleinere woningen zijn op minder dan een hand te tellen, maar ze zijn er wel, voornamelijk in de steden. Bijvoorbeeld de Heijmans ONE, een verplaatsbaar huis voor alleenstaanden (heijmans.nl). Wonen in een woongroep is ook een optie, google maar eens plaatsnaam + woongroep. Op woongroep.net staan oproepen van en voor woongroepen. Op tinyhousenederland.nl vind je informatie over de beweging, overgewaaid uit Amerika, die zich hard maakt voor milieuvriendelijke, verplaatsbare, betaalbare eenpersoonswoningen. Home4one.nl is een bedrijf dat nieuwbouw-lofts en studio's van zo'n 45 m² ontwikkelt voor alleenwonenden.

Een paar cijfers

Singles-explosie

In Nederland wonen meer dan 2,8 miljoen mensen alleen. Dus: meer dan 1 op de 3 huishoudens bestaat uit 1 persoon. Niet al die mensen zijn trouwens single: zo'n 22% heeft een lat-relatie. Het aantal eenpersoonshuishoudens gaat nog stijgen: naar verwachting zijn het er 3,8 miljoen in 2060! De oorzaak van die singles-explosie? Mensen wachten langer voor ze zich binden, en nadat ze dat eenmaal hebben gedaan, scheiden ze vaker. Vervolgens blijven we ook nog eens langer leven: veel vrouwen overleven hun man en gaan alleen verder. Sinds 1970 ziet het er als volgt uit:

1970:	650.000	alleenwonenden
2004:	2,4 miljoen	alleenwonenden
2013:	2,8 miljoen	alleenwonenden
2060:	3,8 miljoen	alleenwonenden

[Op de Facebook-pagina van CISA kunt u over dit onderwerp een gedeelte van de uitzending Met het oog op morgen van 13 september beluisteren: *Nederland ziet er straks anders uit: veel meer alleenstaanden.*]

Ouderen met een aanvullend pensioen de nieuwe melkkoe van de samenleving

Door Kees van der Leer

Had u zich ook zo verheugd op het Troonrede waarin volgens de regering zou worden aangekondigd dat iedereen er volgend jaar op vooruit gaat? Mooi niet dus. Voor de zoveelste keer horen ouderen met een aanvullend pensioen dat zij er als enigen wel op achteruit gaan. Jaren geleden was dit ook al de groep die ernstig gedupeerd werd toen de overheid zomaar besloot de maximale inkomensgrens waarover de inkomensafhankelijke zorgpremie moest worden betaald flink te verhogen. Deze premie werd ingesteld om kinderen 'gratis' mee te verzekeren maar wordt nu waarschijnlijk dankbaar gebruikt als een gemakkelijk potje om met name middeninkomens extra te belasten. Werknemers worden bijna volledig gecompenseerd voor de hogere bijdrage, ouderen (onder wie relatief veel alleenstaanden) in het geheel niet. Het kost hen jaarlijks honderden euro's extra. Waarom politici deze ongelijke behandeling van bedoelde ouderen prima vinden, laat zich gemakkelijk raden. Het is de verwerpelijke gedachte dat deze ouderen niet meer nuttig zijn voor de samenleving, dat ze onnodig rijk zijn en dus wel iets meer in de staatsruif kunnen stoppen. Dat deze ouderen hard hebben gewerkt voor dit pensioen, dat ze er flink premie voor hebben betaald (alleenstaanden zelfs onnodig veel omdat ze ook voor de weduwen van anderen moesten meebetalen), dat is tot de regering nog niet doorgedrongen. Dat ze vaak nuttig vrijwilligerswerk verrichten en als consumenten een wezenlijke bijdrage aan de samenleving leveren, evenmin.

Overigens worden alle ouderen met een pensioen ernstig gedupeerd door de absurd lage rekenrente die wordt gehanteerd bij pensioenberekeningen. Zolang het werkelijke rendement van een pensioenfonds behoorlijk hoger is dan deze kunstmatige rekenrente is het gebruik van deze rekenrente een politiek trucje om pensioenen niet te indexeren of zelfs te korten.

Vreemd dat een ouderenpartij als 50+ hier niet op heeft gewezen tijdens de Algemene Beschouwingen. Nog vreemder is de constatering dat de overheid bij het bepalen van de belasting die je in box 3 over spaargeld moet betalen er hardnekkig van uitgaat dat iedereen een rente van 4% vangt over deze spaartegoeden. Het merendeel van de particuliere spaarders komt lang niet aan de 4% en mag blij zijn als een bank een rente vergoedt die in de buurt van 1% komt. Als deze 'fictieve' 4% ook voor pensioenfonds zou worden gehanteerd (in dit geval niet fictief, want veel fondsen maken zelfs meer dan 4% rendement!!!) zouden pensioenkortingen direct van de baan zijn en zou zelfs indexering mogelijk worden. Maar blijft er dan wel genoeg over voor de huidige jongeren? Zeker wel, mits zij de komende jaren en de rest van hun arbeidzame leven voldoende pensioenpremie in de kas storten, zoals de huidige gepensioneerden ook deden. Maar ook hier werkt een overheid die de laatste tijd juist een verlaging van de pensioenpremie propageert, volstrekt averechts.

Alleenstaanden in het verre verleden

Door Mirjam Hommes

Alleenstaanden

Over de oudste holbewoners kunnen we kort zijn: wie daar alleen zou willen wonen, zou het niet lang gemaakt hebben met alle hongerige wilde dieren die er vrij rondliepen. Men leefde in (uitgebreid) familieverband waar iedereen een functie had en met alles meedeed. Pas toen een paar onderling verwante stammen besloten zich permanent in de vruchtbare dalen van het Midden-Oosten te vestigen, ontstond de gezinsstructuur. Er werd immers bezit gevormd (via huwelijken) uitgebreid dat aan wettige erfgenamen moest worden overgedragen – alle reden dus om vrouwen binnenshuis te houden. Huwelijken waren economische verbintenissen, door gezinshoofden gearrangeerd. Elke man had recht op vier vrouwen, dus bleven er logisch gesproken alleenstaande mannen over; die bleken nuttig voor de onderlinge oorlogen die bezitsverhoudingen nu eenmaal met zich meebrengen. Kanonnenvoer, zegt men ook wel – alle menselijke samenlevingen kregen er sindsdien mee te maken.

Toch waren er in diezelfde tijd ook culturen waar het heel anders ging: de zeevolkeren in het oostelijk Middellandse zeegebied konden onmogelijk leven van de schrale grond en kozen voor zeevaart en handel. In plaats van bezit droegen deze Grieken en Feniciërs kennis (routes, weersvoorspelling, afstandsrekening, etc.) over aan volgende generaties, waarop die verder bouwden via wis- en natuurkunde. Het waren vrije mannen en vrouwen die zich niets lieten voorschrijven door een heerser, en zo zagen zij ook hun godenwereld: vrolijke types, man en vrouw gelijk, met af en toe onderlinge conflicten, maar altijd bereid om de mensheid bij te staan. Omdat mannen lang van huis waren, werden vrouwen zelfstandig en niemand had problemen met wie liever alleen wilde wonen. Bekend is het verhaal van de oude wijsgeer Diogenes die in een (grote) ton woonde en bezoek kreeg van Alexander de Grote, die hem vroeg wat hij wenste; ach, zei de wijsgeer: ga alsjeblieft uit mijn zon, dat is alles wat ik wil.

De Romeinen namen later die Griekse cultuur over, totdat het christendom vanuit het oude Midden-Oosten de vrolijke godenwereld verving door heiligen, martelaren en vooral veel ge- en verboden. In het zweet des aanschijns moest het brood verdiend worden en armoede dwong

de boerenbevolking weer ouderwets in familieverband te leven. Alléén leven mocht uitsluitend in heilige zin, in een klooster op een hard bed, in een steenkoude ruimte en uiteraard zonder seks – maar dan wachtte op het eind als beloning de kans op heiligverklaring; waren ook de grote heiligen immers niet allemaal op een vreselijke manier aan hun eind gekomen?

Aan die donkere middeleeuwen kwam pas na bijna duizend jaar een eind – alweer door toegenomen handel via de oude Italiaanse havens. Daarmee kwam ook de oude wijsheid uit het oude Griekenland weer tevoorschijn – eeuwen lang door de kerk als ‘heidens’ verboden. Alle geleerden vielen er als hongerige wolven op aan, zo genoeg hadden ze van de oude heilige Schriften. Ze nodigden zelfs andersdenkenden uit om hun ideeën toe te lichten. Het werd een ware literaire en artistieke explosie die we kennen als Renaissance of wedergeboorte, d.w.z. van de klassieke oudheid. Kunstenaars mochten de paleizen van de nieuwe rijken versieren – ook de paus liet zich uitbundig gaan in feesten en luxe. Alleenstaanden hoefden niet meer opgeborgen te worden in sombere kloosters; vrouwen konden zelf hun brood verdienen als borduurster in de nieuwe stedelijke ateliers waar vanwege die nieuwe luxe altijd werk was. Toch bleef de kerk afwijzend waar het de bestudering van de natuur en het heelal betrof uit angst voor algehele afbraak van de kerkelijke waarheden.

Ondanks die tegenwerking werden de ontdekkingen van deze geleerden keerpunten voor de volgzaamheid: er ging letterlijk ‘een kogel door de kerk’. Hierna lag de westerse wereld open voor het tijdperk van de Verlichting met eerherstel voor de individuele mens – hoe die ook wilde leven. Dat was de theorie, maar helaas zijn tradities altijd sterker dan ideeën; de nieuw opgekomen politieke partijen vielen bijna automatisch in de vanouds bekende groef van gezin met kostwinner. Er blijkt strijd nodig om het individu uit die groef te bevrijden en regelgeving daar beter op af te stemmen. Gezien bovenstaand tijdsoverzicht van duizenden jaren kan dat nog wel een tijdje duren – wie daar niet op wil wachten, zou de toekomstige verkiezingsprogramma’s op dat punt kritisch moeten bekijken alvorens een vakje aan te kruisen. In aller belang.

Koken in je eentje

SINGLE door Hanco Kolk & Peter de Wit www.ComicHouse.nl

In dezelfde Radar+ (zie pag. 7) stond een kookboek met eenpersoons-recepten:

Marijke Sterk (2010). Singlekookboek.

ISBN: 9789089891785

Meer informatie:

www.rubriek.nl/koken/singlekookboek.php

Geïnspireerd door deze vermelding zijn we op zoek gegaan naar meer van dergelijke kookboeken. Dit is de oogst.

Janneke Vreugdenhil (2016).

Solo Food: Recepten voor solo-koks

ISBN: 9789057598104

Meer informatie:

www.nrc.nl/nieuws/2016/10/28/koester-het-ei-5023171-a1528738

Sam Stem (2015).

Too good to share:

130 slimme eenpersoonsgerechten.

ISBN: 9789461431301

Meer informatie:

www.eci.nl/boeken/

too-good-to-share-sam-stern-9789461431301

Joyce Huisman (2006).

Koken voor jezelf:

Snel, makkelijk en onbehoorlijk lekker

ISBN: 9789066118645

Meer informatie:

www.bol.com/nl/p/koken-voor-jezelf/1001004002811918

En nu we toch in de keuken staan.....

In de gratis krant Metro van 6 juli 2016 vonden wij een recept voor een **hartige kikkererwtenpannenkoek** voor 1 persoon, 15 minuten bereidingstijd.

Ingrediënten

- 50 g kikkererwtenmeel
- olie
- 1 tl bakpoeder
- mespunt peper
- 1 el hummus
- ½ avocado
- 1 tomaat in plakjes
- kiemen

Bereiding

Mix het kikkererwtenmeel met 100 ml water, 1 eetlepel olie, het bakpoeder en de peper. Verhit ½ eetlepel olie in een koekenpan en bak 1 dikke pannenkoek van het beslag. Beleg de pannenkoek met de hummus, avocado, tomaat en wat kiemen.

We hebben ook een paar websites met recepten gevonden:

- www.singlesrecepten.nl
- www.allrecipes.nl/recepten/1-recepten.aspx
- www.brendakookt.nl/2013/10/25/koken-voor-1-persoon
[U zult begrijpen dat de foto aldaar niet onze keus is! Redactie I&S]
- www.proud2bme.nl/health/Gezond_eten/Koken_voor_1

In dit laatste komt u het begrip 'ramekin' tegen. *Wikipedia*: Dit is een klein potje van glas of porselein, waarin één portie van een gerecht of nagerecht kan worden bereid én geserveerd. Het heeft een diameter van ongeveer 10-20 centimeter, en kan goed de warmte gelijkmatig door het gerecht verspreiden. Een voorbeeld van een nagerecht dat typisch in een ramekin wordt geserveerd, is crème brûlée. Voor de introductie van papieren en aluminium bakvormpjes werden ook cupcakes in een ramekin bereid.

Diversen

Voor u gelezen

Op 5 september stond er in het AD een column van de actrice Halina Reijn met de titel Eenzaam. Daaruit citeren we de volgende zeer behartigenswaardige tekst. “... lees ik dat eenzaamheid is vooral aan jezelf te wijten is. Een mens blijkt niet alleen een beste vriend nodig te hebben, maar een heel arsenaal aan mensen. Iemand om mee te wandelen, iemand om koffie mee te drinken, iemand om bij uit te huilen, enzovoort. Heb je geïnvesteerd? Heb je de moeite genomen contacten met groepen mensen te onderhouden, ben je te vertrouwen, kun je communiceren? Natuurlijk vallen ze bij bosjes, naarmate je ouder wordt, maar hoe meer contacten je hebt, hoe meer je er overhoudt.”

Uw bijdrage

Velen van u betalen hun jaarlijkse donatie via Girotel. Bij een aantal donateurs hebben we geconstateerd dat dit ieder jaar op dezelfde datum en met hetzelfde bedrag gebeurt. We vermoeden dat deze mensen een permanente, periodieke betaalopdracht aan de bank hebben verstrekt. Dat betekent dat zij de acceptgiro niet gebruiken. Wij vernemen graag van deze donateurs of dit inderdaad het geval is. In de administratie krijgen zij dan een code, zodat we hun geen acceptgiro meer hoeven toe te sturen. Het mes snijdt aan twee kanten: CISA bespaart verzendkosten en u wordt niet meer lastiggevallen. Uw reactie ontvangen we graag op cisa@cisasite.nl.

Uw leeftijd

Nee, uw leeftijd gaat ons in principe niet aan. Toch is het handig als we over uw geboortedatum of -jaar kunnen beschikken. Onlangs werden we benaderd door een journalist die voor een artikel op zoek was naar alleenstaanden in een bepaalde leeftijdsgroep. Wij konden alleen de mensen benaderen (om hun toestemming te vragen) van wie we de leeftijd kenden. Misschien hebben we de helft wel gemist. Daarom geven we u in overweging om ons alsnog van uw geboortedatum/jaar te voorzien. Dat kan via cisa@cisasite.nl of met een briefje naar CISA, Postbus 97788, 2509 GD Den Haag. U kunt ook bellen naar Nettie Roes, 038-4204987. Alvast onze dank! Uiteraard delen we uw gegevens niet zonder toestemming met derden.

HEMA aan de schandpaal

Enige tijd geleden werd CISA erop attent gemaakt dat bij de Hema Notarisservice alleenstaanden worden uitgesloten. De service regelt alleen ‘standaardsituaties’, en een alleenstaande is kennelijk niet standaard. Gelukkig hebben we de Hema niet nodig! Wij hebben enkele alternatieven gevonden, waar u als alleenstaande wél welkom bent:
www.doehetzelfnotaris.nl, tarief € 220.
www.nutestament.nl, tarief € 195.
www.eigenhuisnotarisservice.nl, tarief € 170.
 Hiervoor moet u wel lid zijn.

DE NIEUWE WEBSITE STAAT ER AAN TE KOMEN!

Nog even geduld. Onze nieuwe website gaat er heel mooi uitzien en biedt meer mogelijkheden dan de huidige. We kunnen dan ook beter op de actualiteit inspelen.

cisa DOELSTELLING

CISA is een kenniscentrum dat, onderbouwd met wetenschappelijke kennis, wil bereiken dat de alleenstaande status als leefvorm maatschappelijk wordt erkend. Daartoe moet volgens CISA het begrip gezin worden uitgebreid met het begrip van de Sociale Familie. Naast de wettelijke verankering en de daarbij behorende bescherming van gezin en familie, moet de Sociale Familie een wettelijke basis krijgen. Zo kan een herkenbaar leefmodel voor alleenstaanden ontstaan dat de doelstelling van CISA, stimuleren van de emancipatie van alleenstaanden in materiële, maatschappelijke en psychologische zin, ondersteunt. Dat doen wij door onderzoek en studies om de maatschappelijke positie van alleenstaanden te verbeteren en om het overheidsbeleid te beïnvloeden.

CISA geeft enkele malen per jaar de nieuwsbrief *Individu & Samenleving* uit. CISA beschrijft en becommentarieert de veranderingen in een individualiserende samenleving en de positie van het zelfstandige individu daarin. I&S kiest stelling voor een rechtvaardige samenleving en voor gelijke behandeling van alle burgers, ongeacht leefvorm, sekse of seksuele voorkeur. CISA is als kenniscentrum opgenomen in de database van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (www.narcis.nl). Stichting CISA is door de Belastingdienst aangemerkt als ‘Algemeen Nut Beogende Instelling’ (ANBI) waardoor giften aftrekbaar zijn en de stichting ook geen erfbelasting hoeft te betalen. Als u wilt toetreden tot de kring van donateurs die dit werk belangrijk genoeg vinden om dat financieel te ondersteunen, bent u van harte welkom. U kunt zich aanmelden op www.cisasite.nl/formulier2008.htm

